Lietas arhīva Nr. A42-01407-23/5
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:0912.A420140723.3.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2023.gada 12.septembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Aija Tauriņa,

piedaloties pieteicējam /pers. A/, pieteicēja pilnvarotajam pārstāvim /pers. B/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts policijas pārstāvei /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par Valsts policijas labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu atlīdzināts nemantiskais kaitējums 5000 *euro* apmērā.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts policija 2022.gada 4.martā plkst.11.39 Rīgas rajona tiesā, Aiviekstes ielā 6, Rīgā (turpmāk arī – notikumu vieta), aizturēja pieteicēju /pers. D/ un nogādāja uz Valsts policijas Rīgas reģionālās pārvaldes Latgales iecirkni (turpmāk – iecirknis).

Iecirknī Valsts policijas kārtībnieks /pers. F/, konstatējot, ka pieteicējs notikuma vietā traucēja sabiedrisko kārtību, t.i., nevēlējās pamest tiesas uzgaidāmo telpu, traucējis apsardzes darbinieka darbu, ignorējis tiesas iekšējos noteikumus un mēģinājis nākt iekšā tiesas telpās bez tiesas uzaicinājuma, ar to izdarot Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.panta pirmās daļas „Sīkais huligānisms" pārkāpumu, administratīvā pārkāpuma lietā Nr.15550007287422 pieņēma lēmumu Nr.115550007287422-1 „Par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu un soda piemērošanu".

Pēc pieteicēja sūdzības izskatīšanas Valsts policija 2022.gada 28.aprīlī pieņēma lēmumu Nr.15550007287422-3 „Par lēmuma Nr.15550007287422-1 atcelšanu un administratīvā pārkāpuma procesa izbeigšanu".

[2] 2022.gada 31.oktobrī pieteicējs vērsās Valsts policijā ar iesniegumu, kurā pamatojoties uz Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likumu (turpmāk – Atlīdzināšanas likums), norādot, ka policijas darbinieku rīcība, aizturot viņu 2022.gada 4.martā Rīgas rajona tiesā, ir Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5.panta 1.punktā garantēto cilvēktiesību pārkāpums, lūdza atlīdzināt nemantisko kaitējumu 5000 *euro* apmērā.

[3] Ar Valsts policijas priekšnieka 2023.gada 11.janvāra lēmumu Nr.5 (turpmāk –lēmums) atteikts atlīdzināt nemantisko kaitējumu 5000 *euro* apmērā. Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] 2022.gada 4.martā ap plkst.11.15, ierodoties pēc izsaukuma uz Rīgas rajona tiesu, Valsts policijas kārtībnieki /pers. G/ un /pers. F/, konstatējot pieteicēja rīcībā administratīvā pārkāpumu sastāva pazīmes, rīkojās atbilstoši likuma „Par policiju" un Administratīvās atbildības likuma prasībām, kā arī Valsts policijas Ētikas kodeksa prasībām.

Savukārt pieteicēja rīcība neatbilda tiesību normām, t.sk. normām par Covid-19 ierobežojošo pasākumu prasību izpildi tiesas ēkā.

Pārbaudes materiāli nerada šaubas, ka pieteicēja aizturēšana nebija patvaļīga un tika veikta atbilstoši tā brīža apstākļiem un policijas vērtējumam par pieteicēja likumpārkāpumu.

[3.2] Likuma „Par policiju" 13.panta pirmās daļas 6.punktā noteikts, ka policijas darbiniekam, pildot dienesta pienākumus, ir tiesības ievietot aizturētās personas pagaidu turēšanas telpās un šim nolūkam paredzētajos transportlīdzekļos, lai pārtrauktu ļaunprātīgu nepakļaušanos likumīgām prasībām, kuras izvirza policijas darbinieki vai citas personas, pildot dienesta pienākumus sabiedriskās kārtības garantēšanā vai cīņā pret noziedzību.

Notikuma vietā policijas darbinieki vairākkārtīgi lūdza pieteicēju pārtraukt administratīvo pārkāpumu, ko viņš kategoriski atteicās darīt. Pieteicējs bija brīdināts par sekām – administratīvo aizturēšanu gadījumā, ja viņš nepildīs policijas amatpersonas likumīgās prasības – pārtraukt savas darbības, kuras policijas darbinieki vērtēja kā administratīvo pārkāpumu.

Līdz ar to dotajā gadījumā par konstatēto iespējamo administratīvo pārkāpumu policijas darbinieki bija tiesīgi ierobežot pieteicēja brīvību, aizturot un nogādājot viņu policijas iecirknī, lai pārtrauktu administratīvo pārkāpumu, ievērojot Administratīvās atbildības likumā noteikto kārtību. Pretējā gadījumā policija nespētu pilnvērtīgi nodrošināt sabiedrisko kārtību un drošību.

[3.3] Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 8.pantā noteikts, ka privātpersona ir līdzatbildīga par tādu kaitējumu, kura rašanos izraisījusi tās rīcība kriminālprocesa vai administratīvā pārkāpuma lietvedības laikā, apzināti uzņemoties citas personas vainu par noziedzīga nodarījuma vai administratīvā pārkāpuma izdarīšanu vai citādi apzināti izraisot kaitējuma rašanos.

Ņemot vērā, ka pieteicējs nepakļāvās Valsts policijas darbinieku prasībām, pieteicējs ir līdzatbildīgs par to, ka policijas darbinieku likumīgās prasības nepildīšanas rezultātā tika administratīvi aizturēts un nogādāts uz iecirkni.

[3.4] Pieteicējs tika aizturēts un atbrīvots, ievērojot Administratīvās atbildības likuma 71.panta piektajā daļā noteikto termiņu. Aizturēšanas protokols tika sastādīts. Valsts policijas darbinieki pret pieteicēju aizturēšanas brīdī nepiemēroja fizisku spēku, speciālos cīņas paņēmienus un speciālos līdzekļus. Pieteicējs tika izvests no tiesas telpas, uzmanīgi pieturot aiz rokas, ievietots dienesta transportlīdzekļa pagaidu turēšanas telpā un nogādāts uz iecirkni. Iecirkņa pagaidu turēšanas telpā (kamerā) pieteicējs netika ievietots.

[3.5] Administratīvā pārkāpuma lietā neprecīzi aprakstītas pieteicēja 2022.gada 4.martā veiktās darbības, un netika norādīti normatīvo aktu

noteikumi par prasībām, kas jāievēro, lai uzturētos tiesas telpās un piedalītos tiesas sēdē.

[3.6] Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 11.panta pirmajā punktā noteikts, ka nemantiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir iestādes prettiesiskas vai nepamatotas rīcības dēļ administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas.

Policijas darbinieku rīcība bija tiesiska, un kā tāda nevarēja izraisīt iesniedzēja nemantisko tiesību aizskārumu. Pieteicējs iesniegumā nav norādījis uz nelabvēlīgām sekām, kas radušās, viņa administratīvās aizturēšanas dēļ.

[4] Nepiekrītot lēmumam pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikums pamatots ar turpmāk minēto.

[4.1] Pieteicējs 2022.gada 4.martā ieradās notikuma vietā, lai apmeklētu kādu atklātu tiesas sēdi, iegūtu informāciju, novērstu korupciju un nodrošinātu sabiedrisko kontroli. Šādas tiesības pieteicējam izriet no nacionālajiem un starptautiskajiem normatīvajiem aktiem, kā arī judikatūras.

Taču neskatoties uz minēto, dažādi cilvēki, tajā skaitā Valsts policijas darbinieki pieteicējam minētās tiesības liedza un pieteicēju patvaļīgi aizturēja. Turklāt valsts policijas darbinieku rīcībā konstatējama arī bezdarbība, jo viņi nenodrošināja pieteicēja tiesības netraucēti apmeklēt atklātu tiesas sēdi.

No pieteicēja puses likums nebija pārkāpts, sabiedriskām attiecībām zaudējums, nav nodarīts.

[4.2] No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka aizturēšanas likumīguma būtisks elements ir patvaļas neesamība. Personas aizturēšana ir tik nopietns līdzeklis, kas ir attaisnojams vienīgi gadījumā, ja ir izvērtēti citi mazāk ierobežojoši līdzekļi, atzīstot, ka tie ir nepietiekami, lai aizsargātu personas vai sabiedrības intereses. Tāpēc nepietiek vien, ka brīvības atņemšana ir notikusi saskaņā ar nacionāliem tiesību aktiem, tai ir jābūt pamatotai konkrētajos apstākļos. Aizturēšana *apriori* nevar būt tiesiska, ja aizturēšanas pamats ir rīcība, kas nav likumpārkāpums, un, ja fakti norāda uz to, ka notika brīvības atņemšana. Ja fakti norāda uz to, ka notika brīvības atņemšana, tad relatīvi īss aizturēšanas laiks neietekmē secinājumu par to.

[4.3] Sakarā ar to, ka aizturēšana bija nelikumīga, neievērojot materiālās un procesuālās normas, pretēji Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 5.panta 1.punkta nosacījumiem, tad ir pamats uzskatīt, ka pieteicējs ir aizturēšanas upuris. Tā rezultātā pieteicējam radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas un pieteicējam jābūt nodrošinātām tiesībām uz atlīdzinājumu.

[4.4] Atlīdzības apmērs pamatots ar atlīdzināšanas apmēru, kādu Eiropas Cilvēktiesību tiesa noteikusi līdzīgos gadījumos (Kandžovs pret Bulgāriju, Novikova un citi pret Krieviju, Cvetkova un citi pret Krieviju, Rakhimberdiyevs pret Krieviju, Birjuļevs un Šiškins pret Krieviju).

[5] Valsts policija rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem argumentiem.

[6] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā norādītajiem argumentiem, savukārt Valsts policijas pārstāve pieteikumu neatzina, pamatojoties uz lēmumā un paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[7] Lietā izvērtējams prasījums par administratīvā pārkāpuma lietā nodarītā nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu saistībā ar pieteicēja aizturēšanu 2022.gada 4.martā plkst.11.39 Rīgas rajona tiesā, Aiviekstes ielā 6, Rīgā.

[8] Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 1.pantu likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par zaudējumu un nemantisko kaitējumu, kas tai nodarīts kriminālprocesā vai administratīvā pārkāpuma lietvedībā iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas vai nepamatotas rīcības dēļ.

Atlīdzināšanas likuma 5.panta 1.punkta „a" apakšpunkts paredz, ka privātpersonai ir tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu, ja spēkā stājies lēmums par administratīvā pārkāpuma lietvedības izbeigšanu sakarā ar to, ka nav bijis notikuma vai tajā nav administratīvā pārkāpuma sastāva.

Tiesa konstatē, ka ar Valsts policijas RRP 2022.gada 28.aprīļa lēmumu Nr.15550007287422-3 atcelts lēmums Nr.15550007287422-1 "Par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu un soda piemērošanu" un administratīvā pārkāpuma process lietā Nr.15550007287422 izbeigts, jo nav konstatēta administratīvā pārkāpuma objektīvā puse, proti, tāda pieteicēja rīcība, kas vērsta uz sabiedriskās kārtības traucēšanu, respektīvi lietvedība izbeigta, jo nav bijis notikuma, vai tajā nav administratīvā pārkāpuma sastāva. (*lietas 68.-70.lapa*). Tādējādi ir konstatējams kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats.

Atlīdzināšanas likuma 11.pants noteic, ka nemantiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas vai nepamatotas rīcības dēļ kriminālprocesā vai administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas.

Tādējādi, lai konstatētu, ka personai ir nodarīts nemantisks kaitējums administratīvā pārkāpuma lietvedībā, ir jākonstatē, ka personas tiesību aizskārums ir radies iestādes prettiesiskas rīcības dēļ.

Atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka iestādes, prokuratūras vai tiesas rīcība šā likuma izpratnē ir prettiesiska, ja ar šo rīcību pārkāptas tiesību normas un vēlāk iestājies viens no šajā likumā norādītajiem kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskajiem pamatiem. Prettiesisku rīcību konstatē ar iestādes, kriminālprocesā pilnvarotas amatpersonas vai tiesas nolēmumu.

Pieteicējs nemantiskā kaitējuma rašanos pamato ar policijas prettiesisku aizturēšanu (pieteicēja brīvības ierobežošanu). Līdz ar to, lai izlemtu par pieteicēja tiesībām uz kaitējuma atlīdzinājumu, lietā izvērtējams, vai pieteicēja aizturēšana un nogādāšana policijas iecirknī 2022.gada 4.martā bija pamatota un tiesiska.

[9] Saskaņā ar Satversmes 94.pantu nevienam nedrīkst atņemt vai ierobežot brīvību citādi kā tikai saskaņā ar likumu.

Šādas tiesības noteiktas arī Konvencijas 5.panta pirmajā daļā. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz brīvību un drošību ir pirmā līmeņa pamattiesības indivīda fiziskās drošības aizsardzībai, un kā tādas bauda fundamentālu nozīmi (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2006.gada 3.oktobra sprieduma lietā „McKay pret Apvienoto Karalisti" 30.punktu*). Konvencijas 5.panta 1.punkta (tiesības uz personas brīvību un drošību) mērķis ir pasargāt personas no tā, ka tām patvaļīgi tiek atņemta brīvība (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma lietā „Khudoroyov pret Krieviju" 124.punktu*). Tomēr jāņem vērā, ka Konvencija un Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse (sk., piemēram, *Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma „McKaypret Apvienoto Karalisti" 30.punktu un tajā norādītās atsauces*), un tāpat arī Satversmes 94.pants nevis aizliedz brīvības atņemšanu vai ierobežošanu vispār, bet aizliedz to veikt bez tiesiska, t.i., likumā noteikta pamata (sal. *Senāta 2014.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-863/2014 6.punkts*).

Vienlaikus jāņem arī vērā, ka atbilstoši Konvencijas 5.panta 1.punkta „c" apakšpunktam personas aizturēšanai ir jābūt kā samērīgam līdzeklim, lai

sasniegtu nepieciešamo mērķi (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008.gada 18.jūnija sprieduma lietā „Ladent v. Poland", iesniegums Nr.11036/03, 55., 56.punkts un tajā minētā judikatūra, 2018.gada 22.oktobra sprieduma lietā „S., V. and A. v. Denmark", iesniegumi Nr. 35553/12, Nr. 36678/12 un Nr. 36711/12, 77.punkts un tajā minētā judikatūra*).

Lietā nav strīda par faktu, ka pieteicējs 2022.gada 4.martā tika aizturēts un saistībā ar to tiek lūgts atlīdzināt nemantisko kaitējumu.

[10] No lietas materiāliem un tiesas sēdē sniegtajiem procesa dalībnieku paskaidrojumiem konstatējams, ka 2022.gada 4.martā plkst.10.55 policijā tika saņemts izsaukums par to, ka Rīgas rajona tiesā Aiviekstes ielā 6, Rīgā apsardzes darbiniekam notiek konflikts ar personu. Policijas darbinieki /pers. G/ un /pers. F/ plkst.11.15 ieradās notikuma vietā, kur sastapa apsardzes darbinieku /pers. K/, kurš paskaidroja, ka pieteicējs nevēlas pamest Rīgas rajona tiesas telpas un ka pieteicējs tiesā nevar atrasties sakarā ar Covid-19 ierobežojumiem. Apsardzes darbinieks paskaidroja, ka sakarā ar Covid-19 tiesas sēdēs neuzaicinātas personas nevar atrasties, kaut arī tiesas sēde ir atklāta, kā arī apsargs uzrādīja pieteicējam un policijas darbiniekiem dokumentu, kas to nosaka. Tomēr, veicot ilgstošas pārrunas ar pieteicēju un skaidrojot, ka viņš tiesā bez uzaicinājuma nevar atrasties sakarā ar Covid-19 ierobežojumiem, pieteicējs atteicās atstāt tiesas telpas. Minēto apliecina arī lietā esošais notikuma videoieraksts *(lietas 56.lapa)*.

Pamatojoties uz Rīgas rajona tiesas 2021.gada 12.oktobra rīkojumu „Par epidemioloģiskās drošības pasākumiem tiesā Covid-19 izplatības risku mazināšanai ārkārtējās situācijas laikā" (https://tiesas.lv/Media/Default/Court/RT01.04.2022.docx), apsargs pieteicēju neielaida tiesā, jo Rīgas rajona tiesa klātienē ir pieejama tikai tiem lietas dalībniekiem, kuri aicināti ar tiesas pavēsti uz konkrētu laiku.

Pieteicēja ieskatā pavēstes neuzrādīšana nevar būt šķērslis atklātas tiesas sēdes apmeklējumam.

Atsaucoties uz Konvencijas, Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām, Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvencijas un Vīnes konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām normām, pieteicējs norāda, ka tiesas pavēstes prasīšana ir prettiesiska, it sevišķi pamatojoties uz tiesas iekšēju normatīvo aktu. Kā pierādījumu tam, ka pat slēgtās tiesas sēdēs ieeja nav liegta, pieteicējs iesniedzis Tieslietu ministrijas 2015.gada 12.jūnijā sniegto viedokli par iespēju piedalīties slēgtā tiesas sēdē civilprocesā *(lietas 77.lapa)* un Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017.gada 16.oktobra spriedumu lietā Nr.130092416 (*lietas 71.-76.lapa*).

[11] Izvērtējot minēto argumentu, tiesa atzīst, ka vispārīgā situācijā tas ir pamatots, taču pieteicējs neņem vērā, ka strīdus situācijā 2022.gada 4.martā valstī bija spēkā saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatību noteiktie ierobežojumi.

Lai apturētu straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazinātu novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību, pamatojoties uz Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punkta "e" apakšpunktu, likuma "Par ārkārtējos situāciju un izņēmuma stāvokli" 4.pantu, 5.panta pirmo daļu un 6.panta pirmās daļas 1.punktu un otro daļu, 7.panta 1.punktu un 8.pantu, Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta otro daļu, 2021.gada 9.oktobrī Ministru kabinets izdeva rīkojumu Nr.720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (turpmāk – rīkojums Nr.720), ar kuru visā valsts teritorijā tika izsludināta ārkārtējā situācija no 2021.gada 11.oktobra līdz 2022.gada 28.februārim (1.punkts).

Likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka ārkārtējā situācija ir tiesiskais režīms, kura laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus. Minētā likuma 8.panta otrajā daļā ir noteikts, ka, izsludinot ārkārtējo situāciju, Ministru kabinetam papildus šā panta pirmajā daļā minētajām tiesībām ir tiesības noteikt konkrētajā ārkārtējā situācijā nepieciešamus pasākumus, kas valsts apdraudējuma un tā seku novēršanai vai pārvarēšanai paredzēti likumos, kā arī valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju kompetenci valsts apdraudējuma novēršanā vai pārvarēšanā.

Ņemot vērā, ka ārkārtējās situācijas var būt dažādas, likumā nav iespējams ietvert katrai situācijai atbilstošu nepieciešamo un atbilstošo pasākumu uzskaitījumu.

Rīkojuma Nr.720 5.49.27.apakšpunktā noteikta šāda tiesvedības procesa organizēšana:

1) tiesa maksimāli izmanto rakstveida procesu vai lietas izskata attālināti;

2) lietas izskatīšana mutvārdu procesā klātienē notiek, ja lietas izskatīšanu nav iespējams nodrošināt rakstveidā vai attālināti un lietas izskatīšana ir saistīta ar nozīmīgu personas tiesību aizskārumu un objektīvu steidzamību;

3) ja lietas izskatīšanu nav iespējams nodrošināt rakstveidā vai attālināti un jautājums nav saistīts ar nozīmīgu personas tiesību aizskārumu un objektīvu steidzamību, lietas izskatīšanu atliek.

Tātad ārkārtējās situācijas laikā tiesvedība pamatā notika vai nu rakstveidā, vai attālināti, lai apturētu straujo Covid-19 infekcijas izplatību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību.

Minētais sasaucas ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma normām, kas noteic, ka lietu izskatīšana mutvārdu procesā klātienē notiek, ja lietas izskatīšanu nav iespējams nodrošināt rakstveidā vai izmantojot videokonferenci. Lietu izskatīšana mutvārdu procesā klātienē notiek, pēc iespējas ievērojot epidemioloģiskās drošības prasības lietas izskatīšanas laikā (10.[1]panta ceturtā daļa). Attiecīgi valsts institūcijas nodrošina darbību un sniedz pakalpojumus atbilstoši normatīvajiem aktiem, ievērojot šajā likumā noteikto kārtību un Ministru kabineta noteiktos epidemioloģiskās drošības pasākumus (2.panta pirmā daļa).

Savukārt saskaņā ar Ministru kabineta 2021.gada 28.septembra noteikumiem Nr.662 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" noteiktie epidemioloģiskās drošības pasākumi jāievēro arī pēc 2022.gada 28.februāra, kad beidzas ārkārtējā situācija.

Likuma „Par tiesu varu" 33.panta trešās daļas 41.punkts noteic, ka rajona (pilsētas) tiesas priekšsēdētājs organizē tiesas darbu.

Līdz ar to, pamatojoties uz minēto deleģējumu, lai apturētu vai ierobežotu infekcijas izplatīšanos sabiedrībā, tādējādi radot priekšnoteikumu personu brīvas pārvietošanās iespējām, kā arī dažādu sabiedrībai būtisku pakalpojumu pieejamībai un kvalitātei, rajona (pilsētas) tiesas priekšsēdētājam bija tiesības izdot normatīvo aktu saskaņā ar kuru tiesas ēkā tiek ielaistas tikai personas, kuras ir aicinātas vai izsauktas uz tiesas sēdēm.

[12] Lietā nav strīda, ka pieteicējam 2022.gada 4.martā nebija pavēste ierasties Rīgas rajona tiesā uz tiesas sēdi. No lietas materiāliem pievienotā video ieraksta (*lietas 56.lapa*) redzams, ka tiesas apsargs, atbildot pieteicējam uz jautājumu par to, kāda likuma norma liedz viņam apmeklēt atklātu tiesas sēdi, ļoti skaidri norāda, ka saistībā ar Covid-19 ierobežojumiem, tiesas sēdes var apmeklēt tikai personas, kas ir izsauktas uz tiesu ar pavēsti, līdz ar to bez pavēstes iekļūšana tiesas sēdē ir liegta. Minēto pieteicējam izskaidroja arī policijas darbinieki, aicinot pieteicēju atstāt tiesas ēku. Pēc aicinājuma atstāt tiesas ēku, pieteicējs tam nepakļaujas, pieprasot nosaukt normatīvos aktus, kas viņam aizliedz apmeklēt atklātu tiesas sēdi. Šādā veidā pieteicēja un policijas darbinieku diskusija turpinās līdz plkst.11.39, kad policijas darbinieki pieteicēju aiztur.

Video ierakstā redzamais sakrīt arī ar Valsts policijas RRP KPP PPP PPB 2.rotas kārtībnieka /pers. G/ un /pers. F/ attiecīgi 2022.gada 4.novembra un 3.novembra paskaidrojumu *(lietas 48.,52.lapa)*, kurā notikumi aprakstīti līdzīgi. Proti, ka minētajā datumā plkst.10.55 tika saņemts izsaukums, ka Rīgā, Aiviekstes ielā6, Rīgas rajona tiesas apsardzes darbiniekam notiek konflikts ar personu. Ierodoties notikuma vietā plkst.11.15, tika sastapts tiesas apsardzes darbinieks /pers. K/, kurš paskaidroja, ka pieteicējs nevēlas pamest Rīgas rajona tiesas telpas un, ka pieteicējs nevar atrasties

un piedalīties tiesas procesā, kurā viņš nav uzaicināts vai tās dalībnieks, kaut arī tiesas sēde ir atklāta, un arī pēc Rīgas rajona tiesas tiesneses lūguma pieteicējs atrasties tiesas zālē nedrīkst. Veicot pārrunas un vairākkārtīgi paskaidrojot iepriekš minēto pieteicējam, ka viņam jāpamet tiesas telpas sakarā ar Civid-19 ierobežojumiem, pieteicējs atteicās to darīt un ar visām savām darbībām traucēja Rīgas rajona tiesas darbu, un sabiedrisko kārtību (nevēlējās pamest tiesas uzgaidāmo telpu, traucēja tiesas apsardzes darbinieka darbu, ignorēja Valsts policiju un tiesas iekšējos noteikumus). Pieteicējs ilgstoši nevēlējās atklāt savu identitāti, turpināja konfliktēt un pierādīt savu taisnību. Pēc Valsts policijas vairākkārtīgiem lūgumiem persona nereaģēja. Pieteicējs tika pieturēts aiz rokas un izvadīts laukā pa tiesas durvīm, bet tāpat pieteicējs turpināja nākt iekšā tiesas telpās, tādēļ tika pieņemts lēmums pieteicēju aizturēt.

Plkst.11.39 pieteicējam izskaidrots, ka viņš ir aizturēts par savām prettiesiskajām darbībām un tika nogādāts uz Rīgas, Latgales policijas iecirkni, kur tika uzsākta administratīvā pārkāpuma lietvedība un pieteicējam piemērots naudas sods 100 *euro* apmērā.

[13] No minētā secināms, ka pieteicējam vairākkārtīgi gan tiesas apsargs, gan policijas darbinieki norādīja, ka ieeja tiesā bez pavēstes uz tiesas sēdi ir liegta un lūdza atstāt tiesas ēku, tomēr pieteicējs turpināja uzturēties tiesas priekštelpā un uz policijas aicinājumiem atstāt tiesas ēku nereaģēja, kā arī sākotnēji atteicās sniegt ziņas par sevi.

No tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem par normatīvo aktu hierarhiju ir saprotams, ka pieteicējs uzskata valstī noteiktos Covid-19 ierobežojumus par prettiesiskiem, tāpēc uzskata, ka tādi nav jāievēro un līdz ar to viņam bija tiesības apmeklēt atklātu tiesas sēdi.

Tiesa norāda, ka gadījumā, ja pieteicējs uzskatīja, ka viņam ir tiesības ieiet tiesas ēkā, jebkurā gadījumā ir jāņem vērā likuma „Par policiju" 22.panta pirmajā daļā noteiktais, ka policijas darbinieka likumīgās prasības un rīkojumi, ko viņš izvirzījis vai devis, pildot dienesta pienākumus, visām personām ir obligāti jāizpilda. Nepakļaušanās policijas darbinieka likumīgajām prasībām ir sodāma.

No minētās tiesību normas jēgas izriet, ka policijas darbiniekiem ir tiesības izteikt prasības, kas ļauj novērst konfliktus un pārkāpumus, kā arī saukt personu pie atbildības, ja tā neievēro policijas rīkojumus.

Senāta judikatūrā ir norādīts, ka policijas darbiniekam uzticētie pienākumi un to izpildei piešķirtās pilnvaras nozīmē to, ka personai arī tad, ja tai ir šaubas par policijas darbinieka prasības tiesiskumu, jāizpilda prasība, ja vien tas nav faktiski neiespējami vai arī prasība ir tāda, kas liek izdarīt sodāmu tiesību normu pārkāpumu, un tikai pēc tam jāuzsāk saruna ar policijas darbinieku par to, vai izvirzītās prasības ir pietiekami pamatotas un nepieciešamas (*Senāta 2021.gada 17.marta rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.A420209917, SKA-334/2021, 3.punkts*).

Administratīvās atbildības likuma 71.panta pirmā daļa noteic, ka administratīvo aizturēšanu piemēro gadījumos, kad ir nepieciešams noskaidrot pie atbildības saucamās personas identitāti vai pārtraukt administratīvo pārkāpumu un persona nereaģē uz aicinājumu pārtraukt pārkāpumu.

Konkrētajā situācijā pieteicēja pienākums bija ievērot saistībā ar Covid-19 infekciju noteiktos ierobežojumus un pakļauties prasībai atstāt tiesas ēku, lai arī tai brīdī pieteicējam tā šķita nepamatota. No videoieraksta redzams, ka Valsts policijas darbinieki deva iespēju pieteicējam labprātīgi izpildīt rīkojumu – atstāt tiesas ēku. Taču pieteicējs nepildīja policijas darbinieku prasību, tādējādi ar savu rīcību radot situāciju, ka policijas darbiniekiem bija jāizved pieteicējs no tiesas ēkas. Taču tā kā pieteicējs pēc izvešanas no tiesas ēkas tajā atkārtoti atgriezās pieteicējs tika aizturēts un nogādāts policijas automašīnā un pēc tam iecirknī.

Konkrētajā gadījumā aizturēšanas mērķis bija nodrošināt kārtību Rīgas rajona tiesā, kurā pieteicējs mēģināja iekļūt bez tiesas pavēstes pretēji noteiktajiem Covid-19 ierobežojumiem, Covid -19 ierobežojumu ievērošanu, pārtraukt administratīvo pārkāpumu un nodrošināt administratīvā pārkāpuma lietvedību.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja aizturēšanas ilgums nepārsniedza Administratīvās atbildības likuma 71.panta piektajā daļā noteikto četru stundu ilgumu.

Izvērtējot minēto, tiesa atzīst, ka par iespējamo administratīvo pārkāpumu policijas darbinieki bija tiesīgi aizturēt pieteicēju un nogādāt viņu policijas iecirknī administratīvās lietvedības nodrošināšanai. Pieteicēja aizturēšana nebija patvaļīga, tā bija tiesiska un pamatota, līdz ar to nav konstatējams Konvencijas 5.panta 1.punkta pārkāpums. Tādējādi arī nepastāv priekšnoteikums nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanai, proti, nepastāv prettiesiska valsts policijas rīcība aizturot pieteicēju.

[14] Pieteicējs tiesas sēdē norādīja uz aizturēšanas laikā pieļautiem procesuāliem pārkāpumiem, piemēram, ka netika izskaidrotas aizturētā tiesības un to īstenošanas kārtība, par tiesībām uz aizstāvi, netika iepazīstināts ar aizturēšanas protokolu un nesaņēma tā kopiju, protokolā nav norādīts atbrīvošanas laiks, netika vests žurnāls ko paredz Ministru kabineta noteikumi Nr.735, netika izskaidrots par ko tiek aizturēts, uz policijas iecirkni tika nogādāts automašīnas bagāžniekā, proti, ka automašīna nebija paredzēta aizturēto pārvadāšanai, jo tajā nebija drošības jostas, kā arī bija citi pārkāpumi.

Tiesa konstatē, ka vēršoties Valsts policijā ar kaitējuma atlīdzības iesniegumu, pieteicējs norādīja vien to, ka aizturēšana ir atzīstama par prettiesisku, jo netika izdarīts administratīvais pārkāpums. Arī pieteikumā tiesai pieteicējs norādīja tādu pašu kaitējuma atlīdzības pamatu, tādējādi Valsts policija ir vērtējusi tikai to, vai policijas darbiniekiem bija pamats 2022.gada 4.martā aizturēt pieteicēju, taču netika vērtēti un konstatēti citi iespējami pieļautie procesuālie pārkāpumi, līdz ar to iestādē netika konstatēta prettiesiska Valsts policijas rīcība, aizturot pieteicēju.

Kaitējuma, kas nodarīts administratīvā pārkāpuma lietvedībā, atlīdzināšanu regulē Atlīdzināšanas likums, kura 5.pantā noteikts kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats.

Atlīdzināšanas likuma 2.panta otrā daļa paredz, ka šā likuma noteikumi piemērojami arī šajā likumā tieši neminētos gadījumos, ja kriminālprocesā vai administratīvā pārkāpuma lietvedībā privātpersonai nodarīts kaitējums iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas rīcības dēļ. Tas nozīmē, ka šā likuma 5.pantā noteiktie administratīvā pārkāpuma lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskie pamati nav vienīgie gadījumi, kad personai ir tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu.

Atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka iestādes, prokuratūras vai tiesas rīcība šā likuma izpratnē ir prettiesiska, ja ar šo rīcību pārkāptas tiesību normas un vēlāk iestājies viens no šajā likumā norādītajiem kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskajiem pamatiem. Turpat otrajā teikumā noteikts, ka prettiesisku rīcību konstatē ar iestādes, kriminālprocesā pilnvarotas amatpersonas vai tiesas nolēmumu.

Savukārt Atlīdzināšanas likuma 18.panta otrā un trešā daļa noteic, ka privātpersona iesniegumu par administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu iesniedz iestādei, kas to pārsūta lēmējiestādei (17.panta otrā un trešā daļa), kura atbilstoši 21.panta pirmajai daļai izvērtē kaitējuma atlīdzinājuma tiesisko pamatu un pieņem lēmumu par kaitējuma atlīdzināšanu.

No minētā izriet, ka tiesiskais pamats administratīvā pārkāpuma lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanai arī likumā tieši neminētos gadījumos ir kompetentās iestādes vai tiesas nolēmums, ar kuru konkrētā rīcība ir atzīta par prettiesisku. Savukārt lēmējiestāde, pamatojoties uz kompetentās iestādes vai tiesas nolēmumu, pieņem lēmumu par kaitējuma atlīdzinājumu. Tas nozīmē – ja privātpersonas iesniegumā lūgts atlīdzināt kaitējumu, kas radies iestādes prettiesiskas rīcības dēļ, būtu jābūt arī norādei uz tādu nolēmumu, ar kuru šī prettiesiskā rīcība ir konstatēta. Citiem vārdiem sakot, prettiesiskā rīcība būtu jākonstatē tajā procesā, kurā ir radies kaitējums, līdz ar to personas iebildumi par administratīvā pārkāpuma lietvedībā veikto iestādes procesuālo darbību tiesiskumu būtu izvirzāmi un izvērtējami pamatprocesā (*Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 6. panta pirmās daļas otrais teikums*) (*Senāta 2021.gada 8.novembra lēmuma lietā Nr.SKA-619/2021, ECLI:LV:AT:2021:1108.A420229019.10.L, 9. punkts*).

Izskatāmās lietas ietvaros tiesa konstatē, ka lēmumā, ar kuru ir izbeigta lietvedība administratīvā pārkāpuma lietā, nav konstatēti procesuāli pārkāpumi pieteicēja aizturēšanā. Valsts policija kā lēmējiestāde, iemjot par kaitējuma atlīdzinājumu papildus izvērtēja pieteicēja iesniegumā norādītos argumentus un secināja, ka nav konstatējama prettiesiska pieteicēja aizturēšana, līdz ar to nav pamata konstatēt kaitējuma atlīdzināšanas tiesisko pamatu. Nav pamatota pieteicēja norāde uz to, ka Valsts policijai bija pienākums vērtēt visus iespējamos administratīvās aizturēšanas procesuālos aspektus, kaut arī iesniegumā bija norādīts vispārīgi uz aizturēšanas prettiesiskumu sakarā ar to, ka nebija administratīvā pārkāpuma par ko aizturēt, jo kaitējuma atlīdzības iesniegumā ir jānorāda, kāda tieši iestādes rīcība ir uzskatāma par prettiesisku, lai iestāde to atbilstoši var izvērtēt.

Ievērojot to, ka šāds izvērtējums iestādē pamatprocesā nav veikts, jo nav prasīts un tiesas kompetencē tas neietilpst, lietā nav konstatējama prettiesiska Valsts policijas rīcība un pieteicēja prettiesisks ar likumu aizsargāto būtisko tiesību un interešu aizskārums. Tādējādi nepastāv tiesisks pamats nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanai un pieteicēja pieteikums ir pilnībā noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. – 251.pantu un 289. – 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Valsts policijas labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu atlīdzināts nemantiskais kaitējums 5000 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese *(paraksts)* A.Tauriņa
NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas tiesnese A.Tauriņa
Rīgā 2023.gada 12.septembrī